

HET OUDE VEERHUIS TE RHENEN

Bij het analyseren van alle vondsten, vooral wat betreft de bouwkundige resten van het Oude veerhuis te Rhenen, doen zich nog vele vragen voor. Wel zijn er inmiddels belangrijke gegevens in het Oud Archief te Rhenen gevonden die ons een eind verder op weg helpen. Zo vonden wij enkele tot nu toe onbekende gegevens betreffende de definitieve afbraak 1). Op 17 Febr. 1772 namelijk werd door de vroedschap besloten "om den afbraak van 't veerhuys staande bujten deser Stads Westpoort publicq te verkopen" op een beplaalde met name aangeduide dag. Op 9 Maart d.a.v. wordt deze resolutie in zoverre gewijzigd, dat "het selve ten kosten van de stad sal worden afgebroken, en de steenen daer van komende, op een versekerde plaats ten gebruijke van de stad sullen worden bewaart, en dat de overige materialen publicq sullen worden verkogt". Op de 30e Maart komt men hier wederom op terug, omdat namelijk gebleken was, dat iemand reeds een bod van 250 gulden voor de afbraak had geboden, "en dienvolgende geconsidereert dat de verkoping van 't selve tot meerder interesse voor de stad zal strekken dan dat het selve afgebroken zijnde, van de materialen zoude kunnen komen". Aldus wordt besloten, de verkoop toch publiek te laten geschieden op 2 April.

Van veel meer belang voor de reconstructie van het bouwwerk zelf zijn de teruggevonden bestekken van de herbouw van het veerhuis, na de vernielingen in 1672 door de vertrekkende Fransen. Merkwaaardigerwijs hebben deze bestekken betrekking over een aantal jaren, namelijk van 1674 tot 1677. Het heeft dus kennelijk lang geduurd, voordat men aan een wederopbouw toe was.

Er bevinden zich verschillende versies van de bestekken alsmede van afrekeningen in het Oud-Archief van Rhenen, zowel in het net als in klad-versie 2). Hierbij is sprake van het veerhuis, het achterhuis en de veerschuur. Omdat het niet bekend is, welke versie uiteindelijk heeft gediend bij de uiteindelijke wederopbouw en de versies slechts in onderdelen van elkaar verschillen, is in de hiernavolgende weergave van de belangrijkste stukken een compilatie van de varianten weergegeven. Tussen haakjes is soms de tekst van de andere versie vermeld. Voor het grootste deel heb ik de tekst naar hedendaags Nederlands getranscribeerd, in enkele gevallen heb ik de oude tekst aangehouden. Een niet onbelangrijk detail is voorts de vermelding van de veervrouw Gartje of Geertje Gosens. Wij nemen aan, dat de veerman Dirck Geurtsz omstreeks 1672, wellicht als gevolg van de gewelddaden, gepleegd door de Fransen, overleden is.

Het Veerhuis

Bestek van het timmerwerk te doen maken aan het Veerhuis staande buiten Rhenen.

1.

In de eerste plaats zal de aannemer gehouden wezen te maken een haspelraam in het dak, te stellen hoog 3 voet, breed 4 voet met een venster daar in van grenenhout en met sparren en latten af te kleien.

2.

Idem nog een haspelraam hoog 3 voet, breed 4 voet buitenwerks om in plaats van het kruisraam te stellen in de gevel daar het uit gevallen is, met een venster daar in van grenen hout.

3.

Idem nog een kelderraampje hoog en breed naar vereist.

4.

Nog te vernieuwen en te leggen eiken dorpels onder de deurkozijnen, zwaar 6 en 4 duims.

5.

Nog te maken twee glasramen van grenenhout, hoog en breed naar vereist.

6.

Nog een las met een overstek te maken aan een kruisraam.

7.

Idem de zolder te repareren met nieuwe grenen delen met een luik daar in.

8.

Het hout tot deze genoemde ramen zal zwaar moeten wezen 6 en 4 duim van goed eikenhout.

9.

Nog te maken twee deuren van grenenhout met drie klampen daar op.

X.

Nog te leveren een stander aan de put, lang naar vereist, zwaar 7 en 9 duim met een balans en een vleugel om mede te putten. Dit te maken van grenenhout.

XI.

Nog zal de aannemer maken en stellen tot bevrijding (=afscherming) voor aan het huis een staketting.

De aannemer zal gehouden wezen tot dit bedoelde werk te leveren alle spijkers en het ijzerwerk dat daarvoor nodig is en alles wel te spijkeren naar de vereiste van het werk.

Nog te (leveren) 4 nieuwe glazen van slecht (=eenvoudig) glas dat goet is, groot en breed naar de eis van de ramen met de oude te stoppen.

Nog moet er komen een schoorsteenmantel op de geut (=ovenvloer) zo groot als de eijst (= eest= droogvloer), van grenenhout.

Bestek van het geen in het veerhuis staande buiten Rhenen door de Fransen is geruineerd en waarnaar het weer zal moeten worden gerepareerd. (19 Mei 1676 en 15 Mei 1677)

(aen veerhuijs aengenomen te maken daer geertien pelvoncken woont)

Vooreerst een nieuw kruisraam te maken.

Twee deurramen.

Een "versteecke" trap.

De zolder weer met nieuwe delen dicht te maken. (met dertigh delen, seven vensters, drie dueren)

Seven vensters, drie deuren, een kelderraam en twee bedsteden te maken.

Hiertoe het hout en spijkers te leveren en te werken op eigen kost en bier.

Dit voornoemde werk heb ik, ondergetekende Jan Righolt, timmerman van de Heeren Borgemeesters aangenomen te maken op mijn eigen kost en bier, inclusief de materialen als hout en spijkers daartoe te leveren voor de som van een honderd en zeventig gulden. November 1674.

Ik, ondergetekende, glazenmaker heb aangenomen de glazen in het voornoemde veerhuis weer te maken voor de som van zesendertig gulden. Gedateerd als boven, Frederick Stuck.

Peter Jan Eijck, metselaar heeft aangenomen de gebroken vloeren weer te leggen, mitsgaders de ramen aan te strijken, muren te strijken en voorts alles te repareren hetgeen aan het veerhuis verbroken is, voor de som van vijftwintig gulden. Dato als boven, was ondertekend met H waar om geschreven stond 'dit merck is gestelt bij peter Jansz Eijck'.

Bestek van het metselwerk te doen aan het veerhuis staande buiten Rhenen, gemaakt in opdracht van Rentmeester Van Beeck (van de Carthysers te Utrecht)

Ten eerste zal de aannemer gehouden wezen te bemetselen het raam dat in het dak gesteld zal worden, twee voet borstwering met twee vleugels aan de zijkanten.

Nog op de zolder, waar het kruisraam uit gevallen is, het nieuwe er in te metselen.

Nog een zelfde kruisraam dat vergaan is, staande in de 'ceucken', met een steen toe te metselen.

Nog te leggen een nieuwe vloer in de keucken van hele 'backen' (= vloertegels, estrikken, plavuizen), kalk en met de oude die nog goed zijn de andere vloeren mede aan te stoppen.

Nog zal de aannemer gehouden zijn de vloer te leggen in de geut (= ovenvloer) van klinkers.

Nog twee trappen te metselen om in het achterhuis te gaan.

Nog aan te stoppen alle dorpels die in het huis gelegd zullen worden.

Nog op de kelderkamer waar het 'verwulfsel' (=gewelf) ingevallen is "weder toe te slaen ende overvloeren".

Voor het huis van buiten rondom aan te schoeien en te stoppen.

Nog zal hij gehouden zijn in plaats van de afgewaaide pannen als vorsten nieuwe in de plaatsen in te steken en op te zetten.

Nog te bemetselen een kantlaag rondom de waterput en de gaten aan te stoppen met bastert cement.

Nog zal de aannemer gehouden wezen het gehele huis van binnen te bestrijken. Nog vorsten op de schoorsteen te zetten.

Nog zal de aannemer gehouden wezen een kleine schoorsteen te maken op de geut, 3 voet hoog boven het dak uit. Nog zal de aannemer gehouden wezen het gat in de achtergevel toe te metselen waar het raam in gezeten heeft, nog een haard op een kamer te maken. Nog de put hoger te maken, een voet hoger dan men nu ziet.

Hier toe zal de aannemer gehouden wezen te leveren kalk, steen, 'backen' (= vloertegels, etc.), pannen en vorsten en wat daar verder toe van doen zou mogen wezen volgens dit bestek alsmede arbeidsloon, kost en bier zonder daar van 'eenigh buijten loon te eijsschen'.

Het Achterhuis

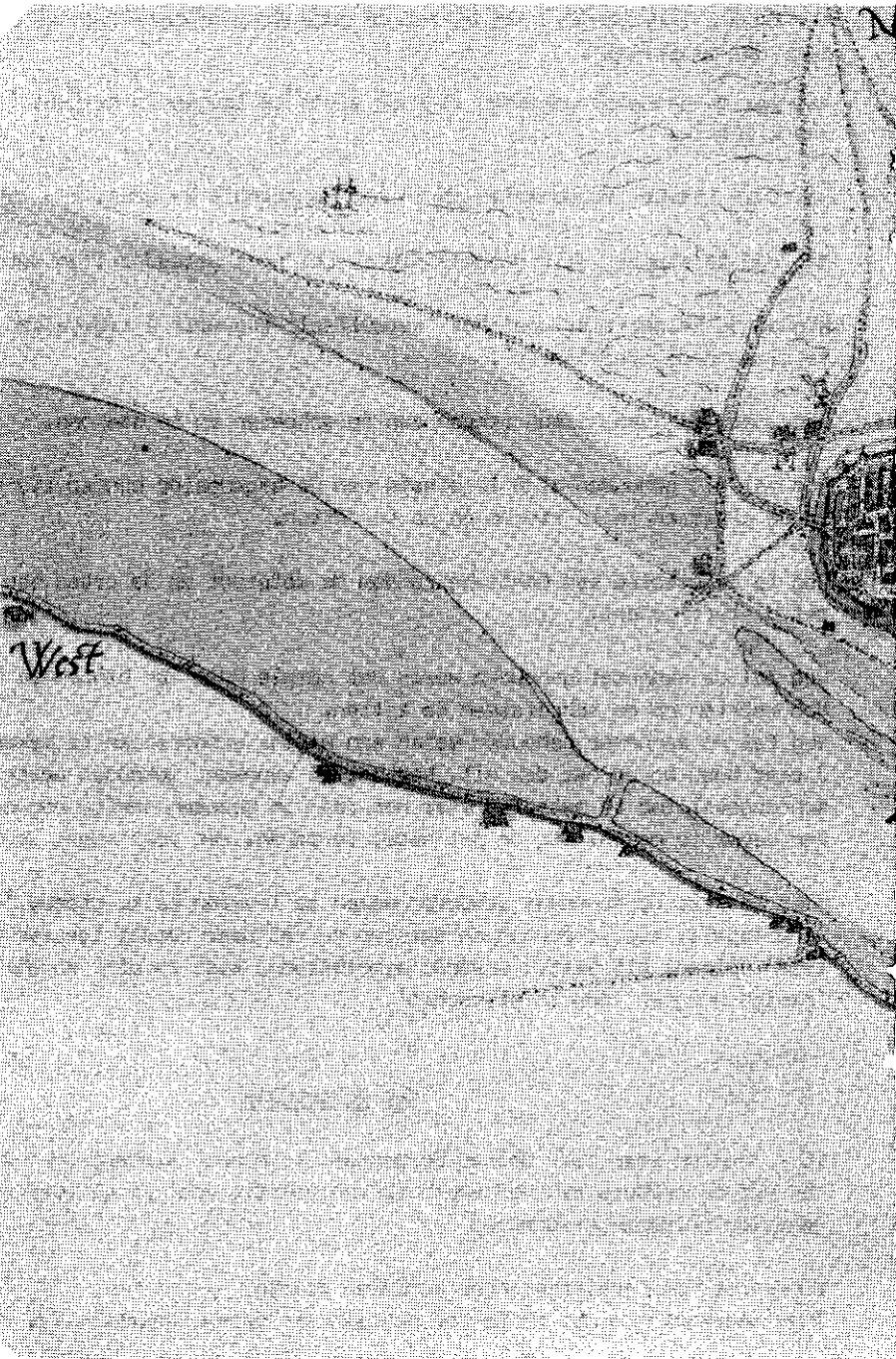
1677. Bestek waar naar Heeren Borgemeesters hebben aanbesteed het arbeidsloon van het achterhuis aan het veerhuis van veertig voet lang. (van achterhuis daar geertien pelvoncken woont).

Vooreerst vier gebinten en de korbelen daarin.

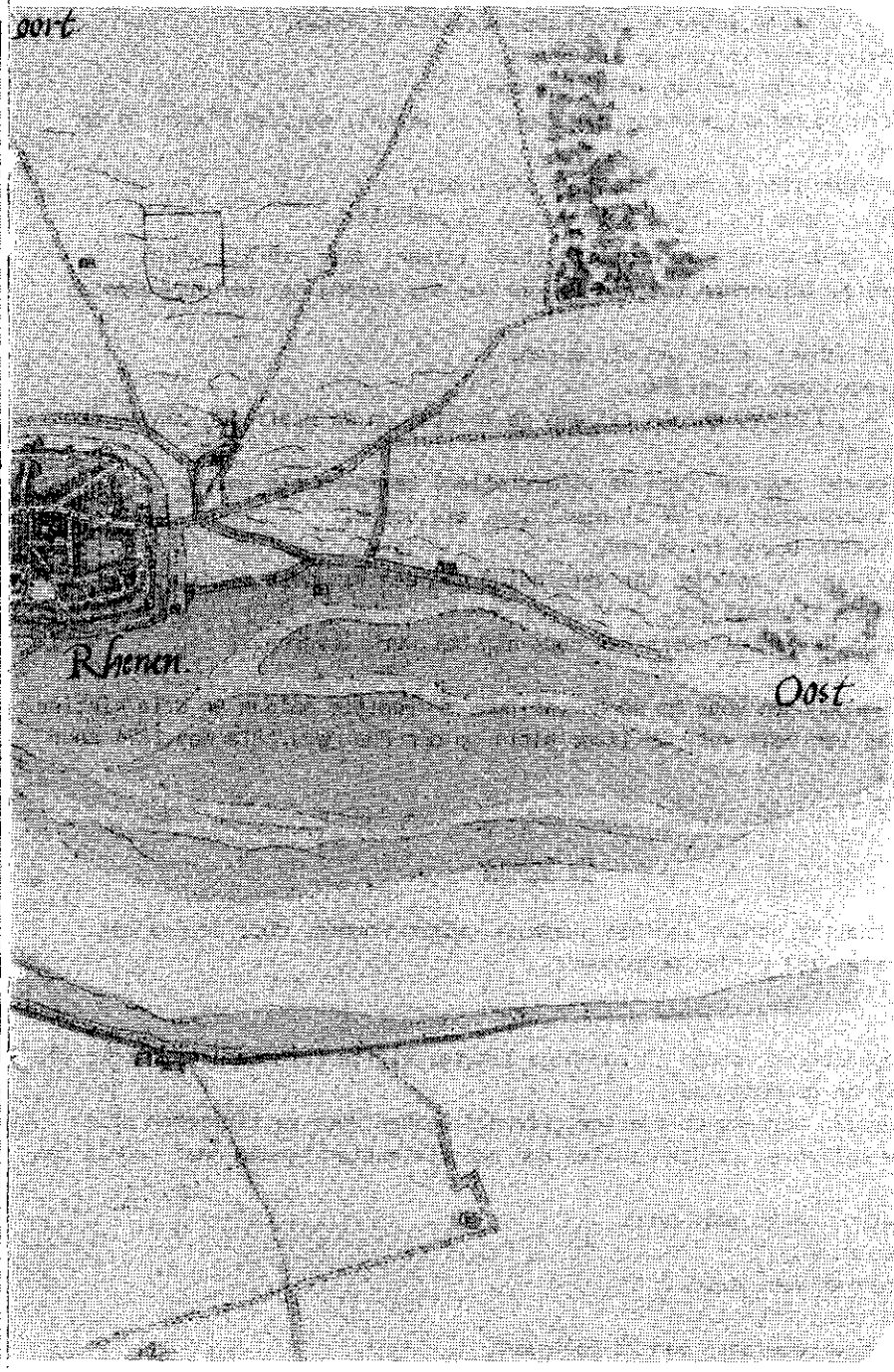
Twee deurkozijnen met de deuren daaraan als voren (voorheen ?).

REN EN

N oort

West

Rhenen

Oost

De platen op de muur te leggen waar de posten in gewerkt moeten worden als voren en de posten (elf posten) achteraan de koeienstal.
Nog vier (drie) vliergebinten op de (oude) hoogte als voren.
Nog vier spanten boven in de kap als voren.
Nog de kap af te kleden en een afdak daaraan.
Nog twee platen op de stijlen (op de lengte als voren), en twee platen op de vliergebinten.
Nog twee gordingen (boven de platen) en een naald.
Nog een gording onder het afdak (als voren) en een plaat.
Nog het afdak te beplanken en een luik (twee luiken) daar aan als voren.
De achtergevel te beplanken tot aan de kap toe als voren, met een haakvenster daar aan.
Nog een schild achter op de kap als voren.
Nog vier intangen aan de stijlen.
Nog een sul (= glijgoot) en een rei aan de koestal en de stalrepen daarin (te maken) als voren.
Nog de spreibanden daaraan (aan de vliersteilen) te maken als voren.
Nog zestien spreibanden aan de vlierstijlen, als voren.
Nog zes hanebalken boven in de kap.
Nog acht blokkelen (= balkjes ter verbinding van een kreupele stijl met de bouwmuur) aan de vlierstijlen.
Des moeten mijn de aanbesteders het hout bij het werk leveren.

Dit werk is aangenomen voor de somma van twee en veertig gulden en drie kinties (een kinnetje= een half vat= 39 liter bier) op den 26e Mey. (21e Mey 1674 door Jan Richolt).

De Schuur

Bestek waar naar de schuur aan het veerhuis buiten Rhenen, door de Fransen afgebroken, weer zal worden opgebouwd.

Zal moeten opgeleverd worden in zodanige lengte, wijtte (breedte) en hoogte als deselve voorheen geweest is.

En alzulks daarin gemaakt en daartoe geleverd worden door de timmerman drie gebinten. De balken en stijlen zullen een zwaarte moeten hebben naar de eis van het werk.

Nog twee platen van 40 voet lang.

Drie vliergebinten.

Vier gordingen en een naald.

Twee vlierplaten.

Een gros honderd revelaars van 23 voet lang

40 boomse sparren.

Drie ramen in het achterhuis en de deuren daartoe behorend.

Nog een haakvenster met een raam daar men (het koren) door schoot op de balk.
Zes hanebalken.

Drie kwartieren grenen delen om de achtergevel mede te beplanken en achter de
koebeesten d'ene neus.(haak voor klink ?).

(Nog voor 20 gulden aan spijkers).

De aannemer zal hier toe het hout op zijn kosten moeten leveren, ook op eigen
kost en bier bewerken, en de schuur vast en hecht op te leveren als ook de
spijkers daar toe te doen en de vrachten zelf te bekostigen.

Ik onderget. Jan Richolt timmerman heb het bovenbeschreven timmerwerk op
condities als beschreven aangenomen voor de somma van driehonderd gulden en een
ducaat voor mijn vrouw, gedateerd 24 Junij 1675.

Bestek van het metselwerk waar naar de schuur aan het veerhuis zal worden
gemaakt.

Ten eerste zal de aannemer gehouden wezen een muur te maken naast de hof van 40
voet lang en 17 voet hoog boven de grond.

Nog zal de aannemer gehouden wezen de muur van de achtergevel zo
hoog te maken als deze van ouds geweest is.

Nog zal de aannemer gehouden wezen de zijmuur naast de westzijde zo hoog te
maken als deze van ouds geweest is, ook 40 voet lang, nog een vleugel af te
breken van omtrent 12 voet lang en weder op te maken als deze van ouds geweest
is.

De aannemer zal gehouden wezen kalk, steen, zand, leem en alle materialen op
zijn kosten bij het werk te leveren, ook op zijn eigen kost en bier.

Het bovenbeschreven werk heb ik, ondergetekende, op condities als voren
aangenomen, voor een honderd en negentig gulden. Getekend 24 Junij 1675 (was
ondertekend met dusdanig merk H, waarom geschreven stond dit merck gestelt bij
peter Jansz Eijcke).

Was ondertekend door burg. C.Klerck.

- - - - -

1677 Specificatie van hetgeen ik aan hout verdiend heb
van om houwen en van beslaan en van hier te halen aan veerhuis:

op den 12 Februarij tien dagen 10- 0-0

nog drie dagen gezaagd op de 24e Maart 3- 0-0

nog vier dagen drie schoft op den lesten Maart 4-15-0
 nog drie dagen op den 6 April 3- 0-0

1677 Coendert gewerckt op den 12 februarij
 twee dagen 1-10-0
 nog drie dagen op den 24 Maart 2- 5-0
 nog vier dagen drie schoft op de lesten Maart 3-12-0
 nog drie dagen op den 6 April 2- 5-0

De Reparatie vant Veerhuijs heeft gekost als volcht.

Aan timmerwerck hout enz. 170- 0-0
 van de glasen 36- 0-0
 metselwerck 15- 0-0
 -----
 f 221- 0-0

Het weder optimmeren vande
 schuijr soo van hout, timmerwerck enz 305-0-0
 metselwerck, kalck, steen enz. 190-0-0
 -----
 f 495-0-0

716-0-0

"van het veerhuijs door last van de heerre borgemeesters
 Vonck en Weijkersloedt"

gelevert Aen veerhuijs door last van de
 heer borgemeester vonck en de heer borgemeester wijckersloedt
 den 7 ijunius 1677

suewen mued kalck tegen het hoedt 8 gulde	tot	7 -0-0
den 8 dito noch twee hoedt kalck	tot	16 -0-0
den 13 dito noch Ander half hoedt	tot	12 -0-0
den 15 dito noch vijf mued kalck	tot	5 -0-0
den 17 dito noch twee tobben kalck	tot	1 -8-0
den 1 Augustus vijftwintig vorste het stuck een stuij(ver) acht pen(nningen)	tot	1-17-8
op dito noch twintich vorste	tot	1-10-0
den 3 dito noch vijftien vorste	tot	1 -2-8
den 4 dito noch een mued kalck	tot	1 -1-0
den 7 dito noch een mued kalck	tot	1 -1-0
den 13 Augustus noch een mued	tot	1 -1-0
voor het seegel		-3-0

bij mijn
 hendrick van de Wael

kompt 49 -4-0

De magistraet der stadt Rhenen ordonneert de veervrouw
aen vande Wael te betaelen de bovenstaende 49.gl.4.st
het sal haer strecken in minderingh van haer verschuldigde
pacht vant veer, actum den 10 10ber 1677

In naem van deselve

Klerck

Dese boven staende rekeninge met de ordonnantie vande
magistraet heb ick onderschr. duerwr. geinsinueer aen de
veervrouw geertgen voncken die mij tot antwr. gaf dat sij
daer geen gelt toe en hadt om te betaelen en .... oock
niet wanneer maer willende eerst sien hoe sij noch te
betaelen hadde. Actum den -2-Janr. 1678. W.Lijster duerwr.

"Liquidatie met de Veervrouw"

De optimmering van de veerschuijr heeft gekost de som van ---- 410-0-0
welcke Gartje Gosens wed. van Dirck Geurtsz heeft aengenomen te betaelen, in
minderinge vande pacht van't veer,
des daer van aen haer verschuldigde pacht

aen den Cameraer V Gheijn sal komen	---- 150-0-0
aen den Cameraer Boonsaijer	---- 50-0-0
aen den Cameraer Verweij	---- 210-0-0

---- 410-0-0

heeft betaelt wegens den Cameraer (doorgehaald) als volgt, en sijn daer van de
quitantie overgenomen en ter secretarije berustende volgens quit. van Govert
Henricksz voor vracht van 't hout betaelt

bij quits 14 gl aen Vande Wael bet	---- 49- 0-0
bij quits aen Gerrit van Hoeven smith	---- 13- 8-0
bij quits aende wed. -Kupius	---- 15-14-0
bij quits aenden Leijdekker	---- 7- 0-0
bij quits aen Gerrit van Driel	---- 3-11-0
bij quits aen Righolt	---- 66- 6-0
bij quits aen den metselaer	---- 30- 0-0
bij quits van vracht van pannen	---- 9-12-0

Noch aen vracht bet. 13 gl 4 st edoch is daer

van bij opneemingh vande kosten van optimmeringh

daer van maer uitgetrokken

---- 7-15-0

f1

-----
tsaemen 210- 0-0

des de 5 gl. 9 st bij de pachterse boven de voors. 7 gl 15 st aen vracht bet.,
 haer door den Cameraer Verweij mede in minderingh van haer pacht sullen werden
 gevalideert, volgens verleend .....

Bronnen:

H.P.Deys

- 1) Oud-Archief Rhenen 64
- 2) id. 120

FINANCIEEL JAARVERSLAG 1984

Inkomsten

rente	f 18,58
contributie	- 2571,75
opcenten op etsen en gietsels	- 94,-
entreegeld lezing	- 50,-
advertentieop- brengst Oud Rhenen	1040,-
retributie Oud Rhenen gemeente	- 109,48
contributie voor- uitbetaald	- 50-
	<u>f 3933,81</u>
saldo 31-12-1983	- 1854,64
	<u>f 5788,64</u>

Uitgaven

adminstratie, ver- zendkosten	f 686,79
zaalhuur	- 504,-
contributie terug- betaald	- 30,-
kamer van kooph.	- 58,50
drukkosten van Oud Rhenen	1335,36
sprekers	- 100,-
kosten opgraving	-1916,-
	<u>f 4630,65</u>
saldo 31-12-84	- 1157,99
	<u>f 5788,64</u>

BEGROTING 1985

entreegeld	f 50,-
contributies	- 2500,-
rente	- 20,-
bijdrage opgra- vingskosten van Stichting Gebr. L.	1000,-
diversen	- 75,-
	<u>f 3645,-</u>

administratie	f 750,-
zaalhuur	- 500,-
contributies	- 100,-
uitgave Oud Rhenen lezingen	1200,-
onderzoekskosten (opgraving)	- 500,-
diversen	- 95,-
	<u>f 3645,-</u>

J.G. Koekoek, penningmeester
 februari 1985